

A realiztikus tájfestészet mai lehetőségei. Ipari táj

Molnár Györgyi

Nyíregyházi Főiskola, Vizuális Kultúra Intézet
Vizuális- és környezetkultúra tanár, I. évfolyam

Tarnóczi József festőművész, főiskolai tanársegéd

Az ember a környezetét az adottságok kihasználása érdekében folyamatosan módosítja. A folyamat az ipari fejlődés eredményeképpen felgyorsult. Az ipari létesítmények, az ember által kialakított természeti környezetet mutatják, amelyek magukon viselik a társadalmi beavatkozás nyomait. A tájban olyan emlékek élnek a múltból, amelyek tiszteletet ébresztenek bennünk, és egyben tanítanak is.

A környezet nem mindig előre megtervezett kompozíció. Spontán kialakulásában rejlik tiszta szépsége, ezzel megnövelve esztétikai értékét. Viszont az ember által kialakított „második természet”- egyfajta művi környezet -, amelynek legtipikusabb tevékenységi területe az építészet, ami az ipari táj felhasználásával együtt, olyan természetet hoz létre, mely sok művészt inspirált arra, hogy megörökítse egy sajátos művészi nyelven, a saját művészetének nyelvén.

Nőként, eme férfias témával szembe találni magam és a saját nyelvemre átültetni nem volt egyszerű, de a kihívás, mint mindenkinek, nálam is motiváló erőként hatott.

Olyan ipartelepeket kerestem fel, ahol érvényesül az ipari légkör, illetve az ahhoz tartozó táj hangulata. Szerencsésnek érezhettem magam, annyiban, hogy édesapám a BVM lebontásánál dolgozott, így engedélyt kaptam, hogy megörökíthessem az utolsó roskadozó épületeket, melyek szinte egybeolvadtak a környezettel.

Ahhoz, hogy reálisan tudjam visszaadni a képeket, a gyár történetét is meg kellett ismernem. A gyár építését, virágkorát és hanyatlását. Változnak a körülmények, mint majdnem minden esetben a világon, itt is elérkezik az a pillanat, amikor szükségtelenné válik, elavul, és át kell adnia a helyét az újnak. Elgondolkoztam azon, hogy vajon hány embernek adott ez az egész gyár munkát, hogy mennyi lakás készülhetett ezekből a legyártott elemekből, hány ember életét változtatta meg, tette boldoggá ez a lehetőség. Ahogy iparosodott az ország, úgy vált szükségessé a panelházak építése a gyárak, munkahelyek környékén. Ha ezek a gyárak nem működtek volna, akkor nem lett volna növekvő infrastruktúra. Az itt gyártott elemek is hidak voltak, igaz nem folyópartokat kötöttek össze, hanem autópályákat kapcsoltak és teremtetek meg.

A több méteres komplexumok, még hanyatlásukban is erőt és nagyságot, szinte „büszkeséget” sugároztak. 2011-ben szűnt meg a termelés és a 2 év alatt lezajlott roncsolások a felgyorsult amortizációnak köszönhetően, a hajléktalon lakhelyévé válás, illetve a minden kézzel fogható érték eltulajdonítása, egyfajta halál közeli állapotot mutatott.

Minél többet tartózkodtam az ipartelepen, annál jobban éreztem, hogy ezeknek az ipari létesítményeknek, így különösen a házgári elemeknek, daruknak és az ezt kiszolgáló gépeknek is van varázsa. A vaselemek szépsége, ahogyan egymásra vannak illesztve, a rész-egész viszonya, az összekapcsolódó elemek felülmúlhatatlanságot sugároztak.

A több oldali megközelítés, és az eredményes kutatómunka során jutottam el a mai álláspontra. Nem a klasszikus, elbűvölő, csodálatos természeti elemeket kerestem, hanem a sivárnak tűnő, elhanyagolt, kietlen táj látványa után nyúltam, az ember által megalkotott majd „otthagyt” technikai –ipari létesítmények, szürke, bágyadt súlyát jelenítettem meg.

Kutatva és szemlélődve jártam körbe a tájat, hogy milyen oldalról tudnám a legjobban megfogni az ipari táj lényegét, annak szépséget, avagy a csúfságát.

Nem a festőinek titulált építmények megfestése volt a cél, hanem a szükségszerű funkcionális létesítmények modern tájba illesztése. Rengeteg fotót készítettem, melyek során a megfelelő képekről előbb vázlatokat, majd pedig festményeket festettem. A munkafolyamat során, először a részletekben kerestem a hangsúlyt, pontosabban a részeknek a tájban való elhelyezkedését vettem figyelembe.

A képeim figyelemfelkeltő, környezeti és morális felhívások a néző számára. Céлом egy, olyan hangulat megteremtése volt, amelyben a kiválasztott gyártelep erodálódása, egyfajta romantikus átlényegítést, már-már nosztalgikus hangulatot hoz létre. A színek mélysége, melegsége vagy éppen hidegsége olyan körforgást teremt, mely során építő folyamat jön létre az ember által, ahol újra- és újra felülkerekedik a természet, és az ember alkotta létesítményeket, visszaállítja az eredeti állapotára.

Az évtizedes gépek, épületek színeinek varázsa, ahogyan a rozsdá, maró hatása megjelenik a fémen, olyan érzést kelt, mely során egy elmúlási gondolat mutatkozik meg.

Szándékomban állt, ennek az érzésnek kissé groteszk megjelenítése, így alkalmaztam leginkább a hideg- meleg színeket, melyek felváltva követték egymást. Ezeknek a hatalmas épületeknek a vasszerkezetei beépülnek az új lakópark elemeibe, így valójában nem tűnnek el végleg, hanem csak elősegítik egy másik épület funkcionális fejlődését.

Az elkészült vázlatokat követően fogalmazódott meg bennem az elhatározás, hogy ezeket a realista képeket érdemes lenne nagy méretben megfesteni. Így döntöttem a 100 cm x 150 cm méretek mellett. A képek anyaga alapozott vászon, vakkeretre feszítve, olajjal megfestve.

Nehéznek, kicsit problémásan éltem meg kezdetben a feladatot, mivel eddigi alkotásaim során ilyen nagyméretű képet még nem festettem, de a méretnek köszönhetően szinte beleolvadtam a képbe, eggyé váltam vele.

Festői eszközömben kerülöm a részletezést, inkább a levegős és puha térfestés jellemzi műveimet.

Ezek a nagyméretű képek, megkívánják a monumentalitást, ezáltal jobban tükröződik az ipari táj „varázsa”, amely során az emberben azt az érzetet kelti, hogy ez a nagy tömeghatás összenyomja, készíti arra, hogy egyfajta „revansot” vegyen, azáltal, hogy nagy képekben örökítse meg az ipari táj lenyűgöző hangulatát. Úgy tenni, mintha a táj előtt állnánk, noha benne vagyunk: elhitetni, rámutatni, miközben pedig ő mutatna ránk, hiszen a tájban állva mi magunk is a táj részei vagyunk.

A kép megfestésének a végére „feltöltődtem” és sikeresen megoldottam az általam kiválasztott feladatot.

A festmények festése közben különböző gondolatok kavarodtak bennem, melyeket hirtelen versbe szedtem:

Óda a telephez

Ahogy odaértem, nagyságotól elszédültem
Rozsdamarta vasadra leültem és elhaló
Fényeidet merengően néztem.
Valaha itt, építő kezek szorgoskodtak naphosszat
Mára már ürességtől csendes minden zeg-zugad.
Sokáig szolgáltál, de termelésednek vége már.
Az új világ mást akar, a versenyt nem bírtad
Ezért az építőkezek most lerombolnak.
A földdel egyenlővé válsz,
S már árnyéka se leszel Önmagadnak.
Betört ablakaidon megcsillanó fények
Elhalkuló hangok, melyek segítséget kérnek.
Hatalmas vagy, tekintélyt parancsoló,
De eme nagy erő nem sokáig lesz kézzelfogható.
Lerombolnak, eltipornak és újjá születesz,
Majd egy új világnak.